

This is the **published version** of the bachelor thesis:

Monjonell Gomez, Elena; Bonal Sarró, Xavier, dir. La representació de la diversitat LGBTIQ+ en la documentació pública dels instituts de Barcelona. 2025. (Grau en Ciència Política i Gestió Pública i Grau en Sociologia)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/321218>

under the terms of the license

La representació de la diversitat LGBTIQ+ en la documentació pública dels instituts de Barcelona

**Anàlisi comparativa entre els districtes de Sarrià-
Sant Gervasi i Ciutat Vella**

Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia

Treball de Fi de Grau

2024/2025

Elena Monjonell Gómez

Tutor: Xavier Bonal

Grau en Ciències Polítiques

*Gràcies a qui no confon imparcialitat amb indiferència,
i fa de l'educació un acte de justícia.*

Abstract: Aquest treball analitza com es representa la diversitat LGBTIQ+ en la documentació pública dels instituts de secundària públics de Barcelona, a partir d'un estudi comparatiu entre dos districtes amb perfils socioeconòmics contrastats: Sarrià-Sant Gervasi i Ciutat Vella. L'objectiu principal és identificar en quin grau els centres educatius visibilitzen i institucionalitzen la diversitat afectivosexual i de gènere en els seus discursos públics. La recerca combina dues tècniques, l'anàlisi documental sistemàtica dels discursos institucionals – a través del Projecte Educatiu del Centre (PEC), les Normes d'Organització i Funcionament del Centre (NOFC), el Pla de Convivència, el Pla d'acció tutorial (PAT), el calendari d'activitats, la pàgina web oficial del centre i xarxes socials públiques (Instagram i Facebook) – i una entrevista a una docent amb experiència en centres educatius públics. Els resultats mostren una presència escassa i puntual de la temàtica LGBTIQ+, amb diferències en la formalització documental (més present a Sarrià-Sant Gervasi) i en la visibilitat comunicativa (més activa a Ciutat Vella). Cap dels centres desenvolupa una política educativa transversal sobre diversitat sexual i de gènere, i la formació del professorat és pràcticament inexistent. Hi ha una manca de compromís institucional que limita l'avenç cap a una educació realment inclusiva.

Paraules clau: Diversitat LGBTIQ+, Educació secundària, Instituts públics, Documentació institucional, Visibilitat i Formalització.

Abstract: This paper analyses how LGBTIQ+ diversity is represented in the public documentation of public secondary schools in Barcelona, based on a comparative study between two districts with contrasting socioeconomic profiles: Sarrià-Sant Gervasi and Ciutat Vella. The main objective is to identify the degree to which schools make affective-sexual and gender diversity visible and institutionalised in their public discourse. The research combines two techniques, the systematic documentary analysis of institutional discourses - through the school's Educational Project (PEC), the School Organisation and Operation Regulations (NOFC), the Coexistence Plan, the Tutorial Action Plan (PAT), the calendar of activities, the school's official website and public social networks (Instagram and Facebook) - and an interview with a teacher. The results show a scarce and sporadic presence of LGBTIQ+ issues, with differences in documentary formalisation (more present in Sarrià-Sant Gervasi) and in communicative visibility (more active in Ciutat Vella). None of the centres develops a cross-cutting educational policy on sexual and gender diversity, and teacher training is practically non-existent. There is a lack of institutional commitment that limits progress towards truly inclusive education.

Keywords: LGBTIQ+ diversity, Secondary education, Public high schools, Institutional documentation, Visibility and Formalisation.

ÍNDEX

1.	INTRODUCCIÓ	3
1.1	PRESENTACIÓ DE LA PREGUNTA DE RECERCA	3
1.2	OBJECTIUS GENERALS I ESPECÍFICS	4
2.	MARC TEÒRIC.....	5
2.1	GÈNERE I NORMES SOCIALS.....	5
2.2	DISCRIMINACIÓ I VIOLÈNCIES ESTRUCTURALS	6
2.3	MARC NORMATIU LGBTIQ+ EN L'ÀMBIT EDUCATIU.....	7
2.4	L'ESCOLA COM A AGENT DE SOCIALITZACIÓ.....	8
3.	MODEL D'ANÀLISI	10
3.1	PREGUNTES ESPECÍFIQUES DE RECERCA	10
3.2	DIMENSIONALITZACIÓ DELS INDICADORS	11
4.	METODOLOGIA	14
4.1	DISSENY DE LA RECERCA.....	14
4.2	RECOLLIDA DE DADES I TÈCNiques D'ANÀLISI.....	14
4.3	TÈCNiques I PROCEDIMENT DE RECOLLIDA DE DADES	15
4.4	MATRIU D'ANÀLISI I CODIFICACIÓ	15
5.	ANÀLISI DELS RESULTATS.....	16
5.1	LA VISIBILITAT DE LA TEMÀTICA LGBTIQ+ EN ELS CANALS DE COMUNICACIÓ OFICIAL DELS CENTRES.....	16
5.2	TRACTAMENT DE LA DIVERSITAT LGBTIQ+ EN LA DOCUMENTACIÓ PÚBLICA	18
5.3	L'EXISTÈNCIA DE PROTOCOLS, PLANS O ACCIONS PER PREVENIR LA DISCRIMINACIÓ I FOMENTAR LA INCLUSIÓ	19
5.4	LA FORMACIÓ DEL PROFESSORAT EN TERMES LGBTIQ+	21
5.5	LES ACTIVITATS EDUCATIVES I COMMEMORACIONS RELACIONADES AMB LA DIVERSITAT AFECTIVOSEXUAL I DE GÈNERE	23
5.6	L'HOMOGENEÏTAT O DIFERÈNCIES EN EL TRACTAMENT DE LA DIVERSITAT ENTRE DISTRICTES	24
6.	CONCLUSIONS I DISCUSSIÓ	26
	BIBLIOGRAFIA	30
	ANNEXOS.....	33
	ANNEX 1: NORMATIVA INTERNACIONAL SOBRE ELS DRETS LGBTIQ+	33

ANNEX 2: NORMATIVA EUROPEA SOBRE ELS DRETS LGBTIQ+	35
ANNEX 3: NORMATIVA ESTATAL SOBRE ELS DRETS LGBTIQ+	37
ANNEX 4: TAULES DE RESULTATS FINALS	38
<i>Annex 4.1: Visibilitat i recursos accessibles</i>	<i>38</i>
<i>Annex 4.2: Tractament de la diversitat en documents institucionals</i>	<i>40</i>
<i>Annex 4.3: Existència de protocols i plans específics.....</i>	<i>42</i>
<i>Annex 4.4: Formació del professorat.....</i>	<i>43</i>
<i>Annex 4.5: Activitats i commemoracions</i>	<i>44</i>
ANNEX 5: GUIÓ D'ENTREVISTA.....	48
ANNEX 6: TRANSCRIPCIÓ ENTREVISTA.....	49

1. INTRODUCCIÓ

1.1 Presentació de la pregunta de recerca

La diversitat afectivosexual i de gènere ha esdevingut un tema central a les agendes educatives nacionals i internacionals en les últimes dècades. Tot i els avenços normatius – com la Llei autonòmica 11/2014 o la Llei estatal 4/2023 – encara trobem testimonis de joves que pateixen discriminació i violència als centres educatius per la seva identitat de gènere o orientació sexual. Diversos informes assenyalen que l'escola continua sent un agent perpetuador de les desigualtats, reproductor de les estructures sexe/gènere i de l'heteronormativitat.

En aquest context, el present treball analitza com es tracta la diversitat LGBTIQ+ als instituts públics de secundària de Barcelona, a partir de dues fonts principals: la documentació institucional pública disponible als portals web dels centres – el Projecte Educatiu del Centre (PEC), les Normes d'Organització i Funcionament del Centre (NOFC), els plans de convivència o el Pla d'Acció Tutorial – i una entrevista semiestructurada a una docent amb experiència a instituts públics a la ciutat. L'estudi se centra en dos districtes amb característiques socioeconòmiques contrastades: Sarrià-Sant Gervasi i Ciutat Vella. Aquesta combinació metodològica permet examinar fins a quin punt els discursos institucionals reflecteixen un compromís amb la inclusió i visibilització de la diversitat afectivosexual i de gènere.

Una manca de reconeixement explícit i estructural de les identitats dissidents pot afavorir situacions de discriminació i violència simbòlica o directa dins l'àmbit educatiu. En aquest sentit, analitzar com es tracta la diversitat LGBTIQ+ als documents públics dels centres permet identificar bones pràctiques o detectar buits de representació institucional. Alhora, la comparació entre territoris amb realitats socioeconòmiques contrastades pot aportar una visió sobre fins a quin punt les condicions materials i culturals influeixen en la manera com s'incorpora la diversitat afectivosexual i de gènere als projectes educatius. Aquesta perspectiva

parteix de la hipòtesi que el context socioeconòmic pot condicionar tant el tipus de recursos disponibles com la prioritat cap a aquestes qüestions. Així, l'anàlisi comparativa entre els districtes de Sarrià-Sant Gervasi i Ciutat Vella permet valorar si les diferències de context es tradueixen en diferències pràctiques. Arran d'aquest qüestionament sorgeix la pregunta de recerca següent:

Com es representa la diversitat LGBTIQ+ en la documentació pública dels instituts de districtes socioeconòmicament desiguals?

1.2 Objectius generals i específics

L'objectiu general del treball, derivat de la pregunta de recerca, és:

- Analitzar com es representa la diversitat LGBTIQ+ en la documentació pública disponible als portals web dels instituts dels districtes de Sarrià-Sant Gervasi i Ciutat Vella.

Els objectius específics que se'n deriven són:

- Examinar la visibilitat i accessibilitat d'informació relacionada amb la diversitat LGBTIQ+ als portals web dels instituts.
- Analitzar el tractament de la diversitat afectivosexual i de gènere als documents institucionals (PEC, NOFC, plans de convivència, etc.).
- Identificar l'existència de protocols específics, plans d'igualtat i normatives vinculades amb la inclusió i la prevenció de la discriminació LGBTIQ+.
- Explorar si hi ha programes de formació del professorat sobre temes de diversitat LGBTIQ+.
- Analitzar les activitats, tallers o commemoracions relacionades amb la diversitat afectivosexual i de gènere.

2. MARC TEÒRIC

2.1 Gènere i normes socials

Actualment, les relacions socials s'estructuren a partir del binarisme de gènere i l'heteronormativitat com a model dominant. Aquest marc normatiu condiciona els rols i expectatives socials, influenciant les experiències individuals i col·lectives relacionades amb el gènere i la sexualitat.

La societat organitza la reproducció i la sexualitat mitjançant el **sistema sexe/gènere**, assignant a cada persona un sexe¹ en néixer (home o dona) i associant-lo a un gènere² (masculí o femení) (Pichardo et al., 2015). Aquest sistema utilitza la ciència com a instrument per legitimar la idea que l'estructura biològica determina el comportament social. Es tracta d'un model bipolar (dos sexes, dos gèneres), basat en les formes anatòmiques i que té finalitats reproductives, sostingut des de l'hegemonia de l'heterosexualitat (Boscán, 2015).

Els processos de **socialització del gènere** i la construcció de rols i estereotips estan lligats a la interiorització d'un sistema cultural que assigna comportaments i pensaments considerats socialment adequats per allò que es defineix com a masculí o femení (Monreal et al., 2019). D'aquesta manera, es reproduïx una estructura patriarcal, binària i essencialista basada en la diferència sexual (Santoro et al., 2018). Aquesta concepció comporta la suposició implícita que tothom és heterosexual, o que l'heterosexualitat és l'única orientació sexual acceptable (Pichardo et al., 2015). Això consolida una relació social entre “home” i “dona” que es naturalitza com a evidència, produint una interpretació totalitzadora de la realitat social (Witting, 2006).

¹ El terme sexe “es refereix a les diferències biològiques entre l'home i la dona” (ACNUDH, 2013).

² El terme gènere “es refereix a les identitats, les funcions i els atributs construïts socialment de la dona i l'home i al significat social i cultural que s'atribueix a aquestes diferències biològiques” (ACNUDH, 2013).

Les persones dissidents de la cis-heteronormativitat qüestionen les estructures del sistema sexe/gènere. No tothom s'identifica amb el gènere assignat en néixer: la **identitat de gènere**³ és la vivència interna i individual del gènere que cada persona sent, reconeix i/o nomena com a pròpia, i pot coincidir o no amb el gènere assignat (ACNUR, 2022).

De la mateixa manera, l'atracció emocional, afectiva i sexual no es redueix a la complementarietat entre sexes oposats. Algunes persones senten atracció per un gènere diferent del seu, pel mateix, per més d'un o cap, fet que evidencia que l'**orientació sexual** és independent tant del sexe com de la identitat de gènere (ACNUDH, 2013).

2.2 Discriminació i violències estructurals

La naturalització de l'heterosexualitat i la imposició del sistema sexe/gènere no només estructuren la realitat social, sinó que també generen conseqüències materials per a aquelles persones que s'hi desvien. Les persones LGBTIQ+ pateixen discriminació i violència com a resposta al desafiament que suposen.

Són víctimes de **discriminació social**, ja que sovint es veuen afectades per l'estigmatització social, l'exclusió i el prejudici en diversos àmbits personals – com l'àmbit laboral, familiar, educatiu o sanitari – (United Nations Free & Equal, s.d.-a). Aquesta discriminació pot derivar en **violència homofòbica i transfòbica**, amb actes que van des de la intimidació psicològica fins a l'agressió física, arribant a la tortura, el segrest o l'assassinat selectiu en casos extrems (United Nations Free & Equal, s.d.-b).

També s'exerceix **violència per motius de gènere**, agredint a persones per la seva orientació sexual o identitat de gènere, amb l'objectiu de castigar aquells que desafien les normes de gènere hegemòniques (United Nations Free & Equal, s.d.-b). Aquesta violència es conceptualitza com a **homofòbia**, tot i que aquest terme

³Seguint l'ACNUR (2022), existeixen diverses variants de la identitat de gènere: cisgènere, transgènere, no binari, intersexual, gènere fluid, no conforme i altres (agènere i bigènere).

pot suggerir por o rebuig de caràcter personal i irracional cap al col·lectiu. En realitat, “ens trobem davant un prejudici social construït culturalment i interioritzat a través de la socialització” (Pichardo et al., 2015, p. 11). L’homofòbia afecta tant les persones amb una orientació sexual diferent de l’heterosexualitat, com aquelles que no s’ajusten a les normes dominants del sistema sexe/gènere.

La discriminació no es pot entendre com un fenomen abstracte o aïllat, es produeix en contextos socials i temporals concrets. Un dels espais on aquesta realitat es manifesta amb especial intensitat és el sistema educatiu. Els joves LGBTIQ+ – o aquells que són percebuts com a tal – tenen major probabilitat de patir violència a les escoles per no ajustar-se a les expectatives socials. Segons dades recents, “el 44% dels joves LGBTIQ+ d’entre 15 i 17 anys de la Unió Europea considera que els seus drets rarament, o mai, han sigut recolzats a l’escola [i] el 45% dels joves gais, bisexuals, lesbianes i trans afirmen haver patit assetjament en l’àmbit escolar” (United Nations Free & Equal, 2023, p. 2).

2.3 Marc normatiu LGBTIQ+ en l’àmbit educatiu

El reconeixement i protecció de les persones LGBTIQ+ s’ha incorporat progressivament a les agendes polítiques internacionals i nacionals, i la normativa vinculada a aquests drets ha anat evolucionant per garantir la igualtat i prevenir la discriminació. A escala internacional, els drets de les persones LGBTIQ+ estan emparats per convenis i resolucions de les Nacions Unides i altres organismes internacionals que obliguen els estats membres a promoure i protegir els drets humans d’aquest col·lectiu (vegeu [Annex 1](#)). Aquestes mesures també es reflecteixen a la normativa europea ([Annex 2](#)) i estatal ([Annex 3](#)).

En l’àmbit educatiu, la legislació espanyola i catalana estableixen mecanismes per garantir la igualtat i no discriminació per raó de sexe, orientació sexual o identitat de gènere en els centres educatius. La Llei Orgànica 3/2020, per exemple, promou el “desenvolupament de la igualtat de drets, deures i oportunitats, el respecte a la diversitat afectivosexual i familiar, el foment de la igualtat efectiva de dones i homes [...] i l’educació afectivosexual adaptada al nivell maduratiu, i la prevenció

de la violència de gènere”. També integra continguts relacionats amb la diversitat sexual i afectiva en els currículums escolars.

Pel que fa a la Llei 11/2014 de Catalunya, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgèneres i intersexuals i per a erradicar l’homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, aquesta estableix que “en tot el sistema educatiu [...] es tingui en compte la diversitat afectiva i sexual i s’eviti qualsevol mena de discriminació”. A més, els centres han de disposar de “mesures de prevenció i actuació contra l’assetjament de què puguin ser objecte les persones LGBTI en el medi escolar”. A l’article 12 s’emfatitza que “s’ha de vetllar per la conscienciació i la prevenció de la violència per raó d’orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere i oferir mecanismes als centres perquè detectin situacions de discriminació o exclusió de qualsevol persona per les dites raons”.

2.4 L’escola com a agent de socialització

Tot i que el marc normatiu estableix obligacions clares pel que fa a la promoció de la igualtat i la no discriminació per motius d’orientació sexual o identitat de gènere, la seva implementació efectiva depèn de com les institucions educatives interpreten i apliquen aquestes directives.

L’escola no és només una estructura formal, es tracta d’una institució on conflueixen la família, la comunitat i la societat. És un espai relacional on es construeixen formes de subjectivitat que modelen les maneres de percebre, pensar i actuar en el món (Escudero, 2018). A través de la socialització, les persones aprenen a comportar-se socialment a través de la influència de la cultura en què una persona es troba (Senllanes, 2022), i és aquí on el sistema sexe/gènere dominant es fa especialment present.

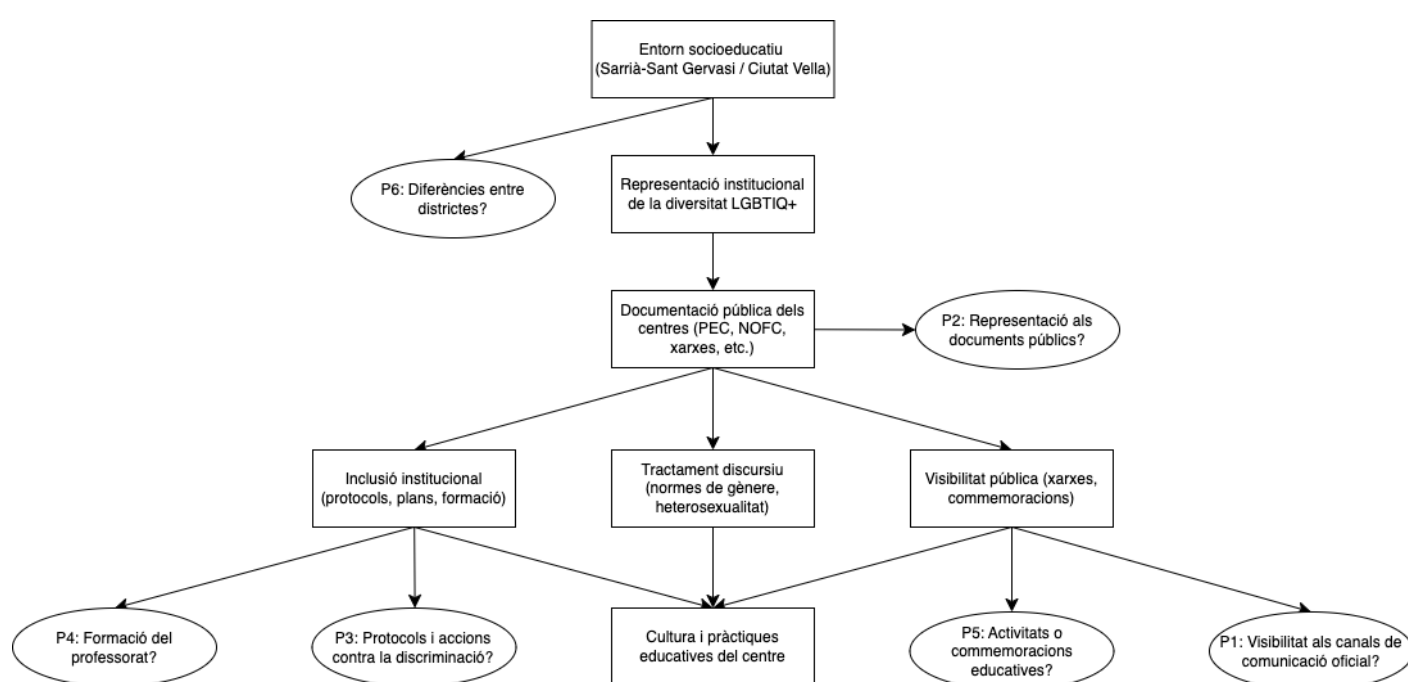
Aquest sistema es reflecteix en “el conjunt d’experiències genèriques que protagonitza l’alumnat i els posicionaments de la resta dels actors, certes normes, estils de funcionament, jerarquies i pràctiques pedagògiques que regulen la vida escolar” (Molina, 2012, p. 5). En aquest sentit, l’escola contribueix a la reproducció

dels règims de gènere i, consegüentment, de l'heterosexualitat, tenint un impacte considerable en l'experiència dels alumnes (Connell, 2001). Tanmateix, també pot esdevenir un espai de resistència i transformació on problematitzar aquest substancialisme i desplegar lluites socials que creïn noves construccions genèriques (Molina, 2012).

3. MODEL D'ANÀLISI

Per comprendre com es representa la diversitat afectivosexual i de gènere en la documentació pública dels instituts, es duu a terme una relació operativa entre els conceptes del marc teòric i l'anàlisi empírica, representada gràficament a través de la figura 1.

Figura 1: Model d'anàlisi

Font: Elaboració pròpia

3.1 Preguntes específiques de recerca

Es plantegen les següents preguntes específiques per guiar l'anàlisi empírica:

- P1: Quina visibilitat té la temàtica LGBTIQ+ en els canals de comunicació oficial dels centres?
- P2: Com es representa la diversitat LGBTIQ+ als documents públics dels instituts dels dos districtes?

- P3: Existeixen protocols, plans o accions concretes per prevenir la discriminació o fomentar la inclusió?
- P4: Es contempla la formació del professorat sobre temes LGBTIQ+?
- P5: Es duen a terme activitats educatives o commemoracions relacionades amb la diversitat afectivosexual i de gènere?
- P6: El tractament de la diversitat és homogeni entre els dos districtes o s'hi observen diferències significatives?

3.2 Dimensionalització dels indicadors

Per abordar les preguntes anteriors, s'han operativitzat els conceptes en les següents cinc dimensions analítiques, corresponents als apartats codificats a l'[Annex 4](#).

- **Visibilitat i recursos accessibles:** grau en què els instituts ofereixen informació explícita sobre diversitat LGBTIQ+ a les pàgines web i les xarxes socials.
- **Tractament de la diversitat en documents institucionals:** com es recull la diversitat afectivosexual i de gènere en documents institucionals (PEC, NOFC, etc.).
- **Existència de protocols i plans específics:** existència i implementació de plans d'igualtat i protocols contra discriminacions LGBTIfòbiques.
- **Formació del professorat:** presència de formació específica sobre diversitat LGBTIQ+ a l'equip docent.
- **Activitats i commemoracions:** tipologia i freqüència d'activitats educatives relacionades amb el col·lectiu LGBTIQ+.

A partir d'aquestes dimensions, s'han definit indicadors concrets que permeten analitzar de manera sistemàtica la presència o absència de continguts vinculats a la diversitat LGBTIQ+ en els centres educatius. Per tal de garantir la claredat metodològica, cada indicador està codificat segons el tipus de valor assignat:

- **Valor binari:** Sí / No (per detectar la presència d'un element concret).

- **Valor descriptiu:** per registrar la forma, el format o la tipologia de l'evidència recollida.
- **Valor categorial:** Continua, Puntual, No es menciona (per classificar elements segons la seva freqüència).

A continuació, es presenta la taula d'indicadors:

Figura 2: Taula d'indicadors i codificació

Dimensió	Codi d'indicador	Descripció de l'indicador	Tipus de valor
Visibilitat i recursos accessibles	VIS_INFO	Informació visible i accessible sobre diversitat LGBTIQ+ al web del centre	Binari
	VIS_FOR	Format en què es presenta aquesta informació (PDF, web, imatges, enllaços, etc.)	Descriptiu
	RECURS	Existència de recursos específics per a alumnat LGBTIQ+ (espais d'atenció, orientació, etc.)	Binari
	RECURS_Q	Tipologia concreta dels recursos mencionats	Descriptiu
	MC	Comunicacions públiques del centre (web, xarxes socials, notícies) vinculades amb la diversitat LGBTIQ+	Binari i descriptiu
Tractament de la diversitat en documents institucionals	PEC_DIV	Presència d'apartats específics sobre diversitat LGBTIQ+ en el PEC o altres documents similars	Binari i descriptiu
	PEC_PREV	Mencions explícites a la prevenció de l'LGTTBI-fòbia	Binari i descriptiu
	PEC_PROM	Promoció activa de la diversitat afectivosexual i de gènere	Binari i descriptiu
Existència de protocols i plans específics	P_IGUAL	Existència i accessibilitat del pla d'igualtat del centre	Binari
	PROTOC	Presència de protocols d'actuació contra la discriminació o per a la inclusió	Binari i descriptiu

Formació del professorat	FORM_PROF	Menció de formació del professorat en temes de diversitat sexual i de gènere	Binari i descriptiu
	FORM_TIPUS	Freqüència de realització de la formació	Categorial
Activitats i commemoracions	ACT	Presència d'activitats relacionades amb la diversitat afectivosexual o la identitat de gènere (tallers, xerrades...)	Binari
	ACT_Q	Activitats concretes realitzades	Descriptiu
	ACT_ANY	Freqüència de realització de les activitats	Categorial
	ACT_ALTR	Altres activitats relacionades indirectament amb la temàtica	Descriptiu

Font: Elaboració pròpia

4. METODOLOGIA

4.1 Disseny de la recerca

El present treball adopta una estratègia de recerca qualitativa per analitzar com els centres educatius representen – o invisibilitzen – la diversitat LGBTIQ+. Per tal d’abordar aquesta qüestió amb profunditat, s’han utilitzat dues tècniques principals: una anàlisi documental sistemàtica dels discursos institucionals dels instituts i una entrevista a una docent amb experiència en centres educatius públics. Així, es contrasta el nivell formal i el vivencial, oferint una comprensió més completa del fenomen.

4.2 Recollida de dades i tècniques d’anàlisi

L’objecte d’estudi són els instituts públics d’educació secundària de Barcelona durant el curs escolar 2024-2025, i concretament els districtes de Sarrià-Sant Gervasi i Ciutat Vella. La selecció d’aquests territoris respon a criteris de contrast socioeconòmic, amb l’objectiu d’explorar si les diferències de context influeixen en la institucionalització del reconeixement de la diversitat LGBTIQ+.

Segons dades d’Idescat (2021), Ciutat Vella presenta una de les rendes per càpita més baixes de la ciutat (10.050,5 € al Raval), així com un percentatge molt alt de joves sense estudis postobligatoris (fins al 31,7% al Barri Gòtic) i altes taxes de població estrangera de països de renda baixa o mitjana (fins al 39,3% al Raval). En canvi, Sarrià-Sant Gervasi es troba entre els districtes amb rendes més altes (fins a 30.284,4 € a Les Tres Torres), amb nivells molt baixos d’abandonament educatiu (entre el 3,7% i el 5,7%), i poca presència de població estrangera de baixos recursos (entre el 3,6% i el 7,1%). Aquest contrast territorial permet examinar si les condicions estructurals es reflecteixen – o no – en les pràctiques i discursos institucionals dels centres.

Per facilitar la lectura dels resultats, Sarrià-Sant Gervasi es codifica com a “SS” (color blau) i Ciutat Vella com a “CV” (color groc) en les taules i gràfics posteriors.

4.3 Tècniques i procediment de recollida de dades

Per donar resposta a la pregunta de recerca, s'han aplicat dues tècniques complementàries: una anàlisi documental sistemàtica centrada en els materials públics dels instituts seleccionats, i una entrevista semiestructurada a una docent amb experiència en centres públics de renda baixa (vegeu [Annex 5](#) i [Annex 6](#)). L'entrevista és anònima i no vinculada a cap institut específic.

La mostra està formada per 12 instituts públics de secundària: 5 ubicats a Sarrià-Sant Gervasi i 7 a Ciutat Vella, seleccionats a partir del llistat oficial publicat pel Consorci d'Educació de Barcelona⁴. Per a cada centre es van analitzar els següents documents i espais públics: Projecte Educatiu del Centre (PEC), Normes d'Organització i Funcionament del Centre (NOFC), el Pla de Convivència, el Pla d'acció tutorial (PAT), calendari d'activitats, pàgina web oficial del centre i xarxes socials públiques (Instagram i Facebook).

A més de l'anàlisi documental i l'entrevista, es va establir contacte directe amb els centres a través del correu electrònic i trucades telefòniques, amb l'objectiu d'oferir la possibilitat d'aportar informació complementària en relació amb els resultats obtinguts. En les trucades es va indicar que la petició seria traslladada als equips corresponents, però cap centre va respondre posteriorment als correus enviats.

4.4 Matriu d'anàlisi i codificació

L'anàlisi s'ha realitzat a partir de la matriu d'indicadors desenvolupada prèviament (vegeu [apartat 3.2](#)), i sistematitzada en una base de dades pròpia, recollida a l'[Annex 4](#). Aquesta codificació ha permès construir la lectura dels resultats i la comparativa entre districtes, sent el fonament empíric del treball.

⁴ Per tal de garantir la confidencialitat dels centres participants s'ha optat per anonimitzar-ne els noms. Es codifiquen segons el districte (SS i CV), amb una numeració pròpia dins cada grup (SS1, SS2, SS3, SS4, SS5, CV1, CV2, CV3, CV4, CV5, CV6 i CV7). Aquesta decisió respon tant a criteris d'ètica investigadora com a la voluntat de protegir els centres de possible estigmatització externa.

5. ANÀLISI DELS RESULTATS

A continuació, es presenten els resultats obtinguts a partir de l'anàlisi documental dels discursos oficials dels centres de Sarrià-Sant Gervasi (SS) i Ciutat Vella (CV) i l'entrevista a una professora, amb l'objectiu de respondre les preguntes específiques. Els resultats s'estructuren en sis blocs temàtics: (1) la visibilitat de la temàtica LGBTIQ+ en els canals de comunicació oficial dels centres, (2) el tractament de la diversitat LGBTIQ+ en la documentació pública, (3) l'existència de protocols, plans o accions per prevenir la discriminació i fomentar la inclusió, (4) la formació del professorat en termes LGBTIQ+, (5) les activitats educatives i commemoracions relacionades amb la diversitat afectivosexual i de gènere i (6) l'homogeneïtat o diferències en el tractament de la diversitat entre districtes.

5.1 La visibilitat de la temàtica LGBTIQ+ en els canals de comunicació oficial dels centres

L'anàlisi dels portals web dels centres revela una visibilitat molt limitada de la temàtica LGBTIQ+. Només un centre – el CV7 – incorpora a la pàgina d'inici de la web un espai específic i clar relacionat amb la diversitat afectivosexual i de gènere, anomenat “Informa’t”. Ofereix informació i activitats sobre feminisme, sexualitat i diversitat sexual, entre altres. Es tracta, però, d'un cas excepcional en el conjunt de la mostra, reforçant la idea que el reconeixement institucional de les dissidències sexuals és escàs.

A les xarxes socials, només tres centres – SS3, CV6 i CV7 – promocionen ocasionalment xerrades o activitats vinculades a l'educació afectivosexual, i l'institut CV5 mostra la participació en el festival “Piel con Piel”, un projecte artístic juvenil que promou la reflexió crítica sobre el gènere, la sexualitat i la diversitat. Tanmateix, aquesta informació no es presenta de manera estructurada ni accessible des dels webs dels centres, dificultant l'accés i l'impacte social.

La resta d'instituts no presenta cap espai públic identificable vinculat a la temàtica LGBTIQ+, més enllà de publicar la celebració de dates assenyalades com l'11F⁵, el 8M⁶ i/o el 25N⁷. Si bé aquestes commemoracions tenen la seva rellevància, no poden considerar-se un reconeixement institucional efectiu envers les realitats de les dissidències sexuals i de gènere.

Tot i que la normativa vigent – la Llei 11/2014 (article 6) i la Llei 4/2023 (article 5) – estableixi que els poders públics tenen l'obligació de contribuir a la visibilitat i representació de les persones LGBTIQ+, aquesta exigència no es tradueix necessàriament en una aplicació pràctica i sistemàtica als centres educatius.

Aquesta manca de visibilitat en diversitat LGBTIQ+ als canals digitals dels centres no pot ser interpretada com una qüestió de disseny, sinó que mostra l'absència estructural de reconeixement del col·lectiu. Com exposa Apple (1993), els continguts curriculars – inclosos els missatges que emeten els centres – no són neutres, sinó “resultat de conflictes i compromisos polítics, econòmics i culturals” (p. 110) que determinen què i qui és representat. Així, el que no es comunica també transmet un missatge: la invisibilització és, en si mateixa, una posició ideològica.

El silenci institucional, doncs, pot entendre's com un mecanisme de manteniment de l'ordre heteronormatiu. Tal com sosté Trujillo (2015), “el sistema educatiu (re)produeix l'heteronormativitat” com a norma, i silencia altres realitats de forma sistemàtica (p. 1532). En aquest sentit, l'escassetat de referències a la diversitat LGBTIQ+ als canals de comunicació oficials és una expressió activa de la norma que contribueix a reforçar la desigualtat i a excloure l'alumnat dissident.

Aquesta invisibilització, però, no té només implicacions simbòliques. L'absència de referents positius i d'espais que legitimin les identitats dissidents dins els instituts pot tenir conseqüències materials significatives. Com assenyala la campanya United Nation Free & Equal (2023), “els estudiants LGBTIQ+ tenen més probabilitats de ser objecte d'insults, amenaces, rumors maliciosos, exclusió o de

⁵ 11 de febrer, Dia Internacional de la Dona i la Nena en la Ciència.

⁶ 8 de març, Dia Internacional de la Dona.

⁷ 25 de novembre, Dia Internacional per l'Eliminació de la Violència contra la Dona.

què altres estudiants facin pública la seva sexualitat” (p. 1). En aquest context, la manca de reconeixement institucional pot incrementar el risc que el jovent dissident pateixi discriminació o assetjament per no ajustar-se a les expectatives socials.

5.2 Tractament de la diversitat LGBTIQ+ en la documentació pública

La manca de visibilitat als canals de comunicació dels instituts es trasllada també a la documentació institucional dels centres, on la presència de continguts específics sobre diversitat afectivosexual i de gènere és clarament limitada. L’anàlisi mostra que només tres instituts – SS2, SS5 i CV4 – inclouen mencions explícites vinculades a aquesta temàtica, sovint emmarcades dins les polítiques de coeducació, centrades en la igualtat de gènere i la superació dels estereotips sexistes.

El cas més complet és el de l’institut SS5, que inclou un apartat específic al seu PEC titulat “Igualtat de Gènere i Coeducació”, on es promou l’ús d’un llenguatge inclusiu i es treballa per la prevenció de la discriminació per raó de gènere. A més, aquest mateix centre és l’únic que, a l’apartat “Identitat del Centre” del mateix document, declara explícitament el seu compromís amb la defensa dels drets de les persones LGBTIQ+, citant la Llei 11/2014 com a marc de referència per a la lluita contra l’homofòbia, la bifòbia i la transfòbia. L’institut SS2 també menciona la lluita contra l’LGBTIfòbia en els seus protocols sobre conductes d’odi i discriminació, incloent-hi l’assetjament cap a membres del col·lectiu.

Aquests exemples, però, contrasten amb la situació majoritària, ja que la resta d’instituts només compten amb enuncisats genèrics sobre convivència, respecte o igualtat, sense cap referència concreta a les realitats LGBTIQ+. En alguns casos s’esmenta la no discriminació o la resolució de conflictes, però sempre de manera descontextualitzada i sense desplegament transversal. Aquesta absència és especialment significativa si es té en compte que els textos institucionals constitueixen el nucli discursiu de la identitat dels centres.

La manera com redacten aquests documents públics no només expressa decisions pedagògiques, sinó també posicionaments simbòlics que afecten directament l'alumnat. Tal com exposen Pedranzani et al. (2013), el currículum – així com altres documents institucionals – és on es defineix “la selecció de cultura, i la discussió sobre allò que l'escola ha d'ensenyar, allò que es legitima, allò que s'ignora i allò que efectivament s'ensenyà” (p. 1). Així, invisibilitzar les identitats dissidents és una forma activa de deslegitimació que contribueix a perpetuar els discursos dominants. “És possible que les pràctiques docents i els plans d'estudi, així com les polítiques, els reglaments i les infraestructures escolars habilitin la difusió d'estereotips de gènere nocius i desinformació sobre les persones LGBTIQ+” (United Nation Free & Equal, 2023, p. 1), per la qual és necessari una revisió crítica de tots els elements estructurals que configuren l'experiència educativa.

Des del punt de vista normatiu, aquest buit també implica una desconexió estructural. Tant la Llei 11/2014 (article 12) com la Llei estatal 4/2023 (article 20), estableixen que els centres educatius han d'incloure com a part dels aspectes bàsics del currículum la igualtat de tracte i no discriminació per motius d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere. No obstant això, la realitat documental evidencia la desconexió entre aquestes obligacions i els protocols desenvolupats als instituts. La professora entrevistada (2025) remarca: “respecte al currículum que tenim d'educació, l'han actualitzat aquest any i han afegit [...] el tema de l'educació sexual, que entra a tot el que és la visibilitat de la comunitat LGBTIQ+. [Però] no s'està aplicant”.

5.3 L'existència de protocols, plans o accions per prevenir la discriminació i fomentar la inclusió

Dels dotze instituts analitzats, cap compta amb un Pla d'Igualtat. Tan sols tres centres – SS2, SS5 i SS4 – tenen protocols específics de prevenció, detecció i intervenció enfront de l'assetjament escolar i ciberassetjament a persones LGBTIQ+, així com el protocol davant conductes d'odi i discriminació, on s'inclouen explícitament situacions d'homofòbia i transfòbia. D'aquests, només l'institut SS2 incorpora documents específics per a l'atenció i l'acompanyament de

l'alumnat transgènere. Aquests són els únics casos en què es materialitza en mecanismes formals la inclusió del col·lectiu LGBTIQ+.

En la resta de centres, tot i que en alguns textos es mencionen sancions greus per conductes discriminatòries, aquestes s'expressen de manera genèrica i sense desenvolupament concret cap a les persones LGBTIQ+. Això implica que els casos d'LGBTIfòbia sovint no tenen un marc d'actuació clar i queden a la interpretació del professorat o, en el pitjor dels casos, invisibilitzades. Tampoc s'adhereixen formalment a cap protocol vigent publicat per l'administració, posant de nou en evidència el buit estructural en l'abordatge institucional de les violències per raó d'identitat de gènere o orientació sexual.

Aquesta realitat suposa un incompliment explícit del marc legal vigent. Tant l'article 11 de la Llei autonòmica 11/2014 l'article 21 de la Llei estatal 4/2023 estableixen que els centres educatius han de disposar de mesures de protecció i protocols específics d'actuació davant qualsevol forma de discriminació per raó d'orientació sexual o identitat de gènere. L'absència d'aquests instruments no només reflecteix una mancança institucional greu, sinó que esdevé una forma de vulneració dels drets del col·lectiu i una mostra de la desigualtat estructural dins el sistema educatiu.

El fet que les escoles no incloguin protocols clars per actuar davant qualsevol situació d'LGBTIfòbia fa que les víctimes se sentin més aïllades, i "el silenci es converteix en el principal còmplice de la reproducció de la discriminació" (Pichardo et al., 2015, p. 20). Aquesta situació augmenta la possibilitat que, quan es produeixi l'assetjament, no es denunciï, sovint per la desconfiança davant possibles actituds discriminatòries per part de la institució educativa.

Aquesta manca de resposta institucional posa en evidència la desconexió estructural entre el marc legal i la seva aplicació real. Tal com explica Gamboa (2017), "aquests discursos [normatius] no s'operacionalitzen en les realitats institucionals i només es manifesten de forma teòrica" (p. 28). En el cas dels centres analitzats, l'absència de protocols torna a mostrar com les identitats dissidents

queden relegades a declaracions genèriques, sense protecció efectiva, fet que reforça la seva exclusió del marc d'acció educativa. Això també posa en qüestió la capacitat del professorat per detectar i gestionar aquestes situacions, sent la formació dels docents un element clau per garantir l'efectivitat de qualsevol mesura inclusiva.

5.4 La formació del professorat en termes LGBTIQ+

Cap dels instituts analitzats ofereix accions formatives específiques sobre diversitat afectivosexual i de gènere al professorat. L'institut CV5 presenta sessions sobre prevenció de la violència i l'assetjament escolar, però no s'hi especifiquen els continguts concrets ni la seva relació amb la realitat LGBTIQ+. Alguns centres – com el SS2, CV6 i CV7 – duen a terme formacions internes recurrentment centrades en la millora de la qualitat educativa i la resolució de conflictes, però sense vinculació explícita a la temàtica. Altres – com CV1 i CV2 – compten amb assessorament professional extern, tot i que tampoc aborda de manera específica la diversitat sexual i de gènere.

Aquesta absència de formació es veu reflectida en la pràctica docent. La professora entrevistada (2025) explica que, tot i haver rebut formació inicial durant l'etapa universitària, no ha estat suficient ni actualitzada a les necessitats del context: “Falta més formació i més formació com per impartir de manera adequada aquests temes als nens. [...] Necessitaria més que m'expliquessin que puc adaptar en cada curs, en un primer d'ESO, segon d'ESO, un tercer i un quart”.

Tot i que la normativa estatal i autonòmica estableix que la diversitat afectivosexual i de gènere s'ha d'incorporar com a competència transversal, la docent (2025) assenyala la manca d'una “guia clara i concisa de com ho hem de fer o, sobretot, de quin tipus d'alumnat li estem fent. Perquè no és el mateix impartir això en una escola privada d'una altra zona, a una escola pública amb molta diversitat cultural”.

Els escassos models d'actuació generen incomoditat i inseguretat entre el professorat a l'hora d'abordar aquestes temàtiques, dificultant-ne la normalització.

Tal com exposa la mateixa docent (2025): “a l'hora d'impartir aquest tema [els professors] se senten incòmodes, i això ho reflecteixen els alumnes. Llavors, els alumnes també se senten incòmodes i no s'atreveixen a preguntar segons quins temes que podrien ajudar-los molt en la cerca de la seva identitat”.

D'aquesta manera, es confirma que la manca d'accions formatives condiciona com es tracta la diversitat LGBTIQ+ a les aules, mostrant un professorat insegur i reforçant el caràcter marginal de les dissidències sexuals dins les aules. Aquesta desatenció institucional té conseqüències sobre l'alumnat, especialment en l'etapa estudiantil, on la construcció de la identitat és clau. Tal com exposa Korp (2011, citat a Tarabini et al., 2020, p. 224) “és imprescindible preguntar-se quines oportunitats tenen els i les estudiants de construir la seva identitat”, ja que processos de construcció subjectiva poden ser especialment delicats, com la sortida de l'armari. Sense una formació adequada, l'equip docent no disposa de recursos per acompanyar durant aquests processos i generar un entorn segur que permeti a l'alumnat dissident construir-se i expressar-se.

Tal com assenyala Conell (2001), el sistema escolar és un mitjà clau per transmetre cultura i valors socials, tenint un gran impacte en l'experiència dels alumnes en creixement. Els professors són els principals actors que transmeten missatges dins les aules, i és per això que, per poder gaudir d'una escola inclusiva, és necessari que l'equip docent tingui una formació activa en matèria de diversitat afectivosexual i de gènere. L'absència de formació porta a la perpetuació del currículum ocult cisheteronormatiu que reforça la marginació del col·lectiu LGBTIQ+.

Finalment, aquesta absència també constitueix un incompliment normatiu. La Llei autonòmica 11/2014 (article 10) i la Llei estatal 4/2023 (article 12) estableixen l'obligació dels centres de garantir la formació i sensibilització adequada al personal docent en matèria de diversitat LGBTIQ+, amb l'objectiu de garantir una educació inclusiva.

5.5 Les activitats educatives i commemoracions relacionades amb la diversitat afectivosexual i de gènere

Pràcticament tots els instituts – excepte SS1 i SS5 – han publicat o realitzat accions educatives vinculades amb la diversitat afectivosexual i de gènere. Els instituts SS2 i SS3 organitzen tallers i sessions de sensibilització sobre sexualitat, autoconeixement o educació afectivosexual al llarg del curs. Així i tot, aquest compromís continuat és l'excepció dins la mostra.

La majoria dels centres, tot i dur a terme activitats, ho fan de forma esporàdica, sense vincular-se a una estructura educativa continuada. És el cas dels instituts SS4 i CV1, els quals s'han adherit al taller “Parlem-ne, no et tallis”. Aquest està enfocat a promoure una sexualitat saludable i respectuosa amb la diversitat, però no està integrat en la línia pedagògica dels centres. També els instituts CV3 i CV7 utilitzen el recurs “sidaStudi”, que aborda la sexualitat des del plaer i el respecte, però també de manera puntual i sense continuïtat educativa. Aquestes iniciatives es complementen amb accions que treballen desigualtats de gènere, estereotips o pressions estètiques, així com les commemoracions simbòliques (11F, 8M i 25N).

Tot i la importància d'aquestes activitats, si no són part d'un pla educatiu que les mantingui durant el curs, hi ha el risc que es converteixin en intervencions formals sense continuïtat real. En paraules de la professora entrevistada (2025):

“Les poques vegades que s'imparteixen xerrades, el professor mostra incomoditat davant d'aquest tema, i aquesta incomoditat es reflecteix en l'alumne. I en comptes de tenir una xerrada tranquil·la, normalitzada, i parlant d'aquest tema com si fos un tema, per exemple, de matemàtiques, el professor intenta anar com una mica amb peus de plom”.

Això posa en evidència que no només és important el fet de dur a terme activitats, sinó com es fan i com es transmeten a l'alumnat. Si el tractament de la diversitat es transmet des de la incomoditat o la distància, l'alumne rep el missatge implícit que aquestes temàtiques no són segures i no estan normalitzades.

Aquest aïllament no és neutral, sinó que forma part del que es decideix fer visible i el que no dins el marc institucional. Tal com afirmen Pedranzani et al. (2013), “els processos curriculars tenen una forta ingerència en la construcció d'un ordre simbòlic hegemònic [...] en la mesura que produeix visibilitat i enunciació d'alguns elements culturals en detriment dels altres” (p. 5). Així, la manca d'integració de les identitats dissidents al currículum no pot ser entesa com una absència causal, sinó una forma activa de jerarquitzar les experiències i identitats de l'alumnat.

5.6 L'homogeneïtat o diferències en el tractament de la diversitat entre districtes

L'anàlisi de les dades recollides evidencia que, tot i la normativa estatal i autonòmica comuna, els centres dels districtes de Sarrià-Sant Gervasi i Ciutat Vella presenten diferències en el tractament de la diversitat afectivosexual i de gènere. Tot i això, en cap dels casos s'observa una política institucional integral i transversal de reconeixement i inclusió del col·lectiu LGBTIQ+.

Pel que fa a la documentació institucional, SS destaca per una presència més formalitzada de referències a la coeducació i la diversitat, i en alguns casos a la diversitat sexual i de gènere, com als instituts SS2 i SS5. A CV, en canvi, els textos oficials es limiten majoritàriament a principis de convivència i respecte de manera genèrica, sense al·lusions específiques a les realitats LGBTIQ+.

També en l'àmbit dels protocols i les mesures contra la discriminació es constata una major presència formal a SS, amb la implementació de documents específics contra l'LGBTIfòbia i en suport a l'alumnat trans. A CV, les mesures existents són genèriques i poc desenvolupades, sense mecanismes clars d'actuació.

Pel que fa a la visibilitat externa i les activitats educatives, no s'observa un patró clar per districtes. Algunes escoles de CV – com el CV7 – mostren una actitud més proactiva pel que fa a la publicació de continguts relacionats amb la diversitat LGBTIQ+ i la participació en iniciatives com “sidaStudi” o xerrades de sexualitat. Així i tot, aquestes activitats continuen sent puntuals i desvinculades del projecte

educatiu del centre. A SS, la presència d'aquest tipus d'actuacions – o la publicació d'aquestes – és més limitada i mostren una baixa participació, també desconnectada del projecte del centre.

Pel que fa a la formació docent, cap dels districtes compta amb un pla clar ni amb mesures estables de suport per l'alumnat LGBTIQ+, amb una manca d'orientació i suport institucional per abordar aquests temes.

En conjunt, l'anàlisi no permet identificar un patró clar i homogeni, ni dins de cada districte ni entre ells. CV presenta una major visibilitat comunicativa i una participació més activa en activitats específiques, mentre que SS destaca per una formalització institucional més estructurada. En ambdós casos, però, el tractament de la diversitat LGBTIQ+ continua sent marginal, puntual i desigual, sense vincular-se activament a la normativa vigent, evidenciant la manca de compromís institucional amb una educació realment inclusiva.

6. CONCLUSIONS I DISCUSSIÓ

L'objectiu principal d'aquest treball ha estat analitzar com es representa la diversitat LGBTIQ+ en la documentació pública dels instituts públics de secundària ubicats en districtes amb perfils socioeconòmicament contrastats. Mitjançant una revisió bibliogràfica, una anàlisi documental sistemàtica i una entrevista a una professora de centres de baixa renda – qui ha aportat una visió més propera a la realitat quotidiana de les aules –, s'han pogut abordar tant les preguntes específiques de recerca com la pregunta principal: Com es representa la diversitat LGBTIQ+ en la documentació pública dels instituts de districtes socioeconòmicament desiguals?

Els resultats obtinguts mostren una presència baixa i discontinua de la temàtica LGBTIQ+ en tots els blocs analitzats (visibilitat, documentació, protocols, formació i activitats). Malgrat algunes diferències puntuals entre centres, no es detecta cap política educativa transversal i consolidada que integri de manera efectiva la diversitat afectivosexual i de gènere. Aquesta manca de representació institucional apunta a una absència estructural, tant a escala administrativa com simbòlica i cultural.

La professora entrevistada aporta una perspectiva clau per entendre la resistència cap a la inclusió d'aquestes temàtiques. Segons explica, molts docents eviten abordar la diversitat sexual i de gènere per por als enfrontaments amb les famílies. Aquesta anticipació d'una possible reacció negativa funciona com una forma de censura educativa que condiciona el marge d'actuació dels centres per desplegar accions inclusives. La professora (2025) explica:

“És un tema que els fa bastant respecte. També pot ser degut a tenir tantes famílies estrangeres, amb diferents creences, diferents cultures. Doncs, entenc que moltes professores i professors no vulguin tocar aquest tema precisament per no tenir conflicte amb la família”.

Especialment en contextos amb una alta diversitat cultural, com Ciutat Vella, aquesta por a la disputa fa que es prioritzin temes menys controvertits, relegant la

diversitat sexual i de gènere a un segon pla: “van tan estressats amb diferents temes que els poden donar més prioritat, que no troben que sigui un tema de suficient rellevància [...] com perquè aparegui una confrontació amb les famílies” (Professora, 2025).

Aquestes actituds mostren una resistència estructural al canvi, que es justifica amb la presència d’altres temàtiques educatives més urgents – com la diversitat cultural i lingüística –, però que, en realitat, reflecteixen una jerarquització de temes on les identitats dissidents queden relegades a un segon pla o, fins i tot, ignorades. Com ja s’ha exposat, allò que no s’ensenya també transmet un missatge, i en aquest cas, la invisibilització reforça el sistema sexe/gènere i l’heterosexualitat donada per descomptat, reproduint una lògica institucional que considera prescindible el reconeixement de la diversitat.

Pel que fa a les diferències entre districtes, tot i no ser extremes, es poden identificar dues tendències en la manera de gestionar la inclusió. Ciutat Vella presenta una major visibilitat comunicativa i participació en activitats puntuals vinculades a la diversitat LGBTIQ+, el que pot respondre a la seva major heterogeneïtat cultural. Mentrestant, Sarrià-Sant Gervasi mostra una major formalització documental, amb més protocols i referències normatives, que no sempre es tradueix en pràctiques transformadores. En aquest últim cas, el compliment administratiu sembla respondre més a una voluntat de bona imatge i compliment de l’estrictament legal, que no a un compromís real amb la inclusió.

Aquestes mancances comporten un impacte directe en l’alumnat LGBTIQ+, que sovint no troba als centres educatius un espai on poder expressar-se lliurement i construir la seva identitat. Això és especialment preocupant en contextos socials vulnerables, on la manca de reconeixement pot generar conflictes interns i agreujar el malestar emocional dels joves.

Cal destacar també el silenci institucional durant el procés de recerca. Tot i haver contactat amb els per oferir-los la possibilitat de complementar o matisar la informació recollida a través dels seus canals públics, cap va respondre, malgrat

que alguns s'havien compromès a fer-ho. Aquest silenci reforça els resultats obtinguts: hi ha una manca de compromís institucional cap a la inclusió de la diversitat LGBTIQ+, així com una baixa disposició a participar en processos d'avaluació d'aquesta temàtica.

Els resultats del treball complementen la literatura revisada. D'una banda, tal com exposaven les tesis de Conell (2001) i Molina (2012), l'escola és un espai que reproduceix les estructures dominants del sistema sexe/gènere i l'heteronormativitat. D'altra banda, la manca d'acció institucional per part dels centres, tot i la normativa estatal i autonòmica (Llei 11/2014, Llei 4/2023), evidencia el que Gamboa (2017) exposava, hi ha una desconexió entre el discurs normatiu i la pràctica institucional. A més, l'escassetat de contingut LGBTIQ+ i el seu tractament marginal, tal com exposa Apple (1993), no són situacions casuals, sinó una resposta ideològica que respon a les tensions socials que es reflecteixen dins els centres.

Pel que fa a les limitacions, aquest estudi està centrat majoritàriament en l'anàlisi de documents públics, fet que limita la profunditat i la representativitat. Tot i això, el testimoni de la professora entrevistada aporta un valor qualitatiu que complementa i enriqueix els resultats. Per a futures recerques, seria pertinent incorporar més entrevistes del personal docent, així com de l'alumnat i les famílies, per entendre com es viuen aquests processos des de dins. També seria interessant ampliar la mostra a altres models educatius, com centres concertats o privats, escoles primàries, batxillerat o Formació Professional.

Finalment, les aportacions recollides permeten reflexionar sobre les passes a seguir. Una de les primeres accions hauria de ser garantir una formació específica i continuada per a tot el professorat en matèria de diversitat afectivosexual i de gènere, proporcionant eines pràctiques que permetin integrar aquesta temàtica de manera transversal i adaptada als continguts i dinàmiques de cada centre, tenint en compte el perfil sociocultural de l'alumnat. Aquesta formació ha d'anar acompanyada de suport institucional explícit, amb protocols clars i mecanismes de mediació forts per fer front a possibles situacions de tensió tant dins com fora del centre. La por a reaccions familiars no pot continuar sent un obstacle per al

reconeixement dels drets i identitats de l'alumnat. A més, és imprescindible que la temàtica LGBTIQ+ s'incorpori de manera immediata en els calendaris i els projectes educatius dels centres, deixant de ser accions puntuals perquè formin part del dia a dia del centre educatiu. Només així es podrà garantir un espai segur on l'alumnat pugui expressar-se, preguntar i compartir les seves vivències, fomentant la construcció de la seva identitat lliurement, avançant cap a una educació que assumeixi la diversitat com a valor fonamental i immutable.

BIBLIOGRAFIA

Alto Comisionado de las Naciones Unidas para los Refugiados. (2022). *Identidades de género: Anexo 6 plus – Registro de casos de violencias asociadas al género*. <https://www.acnur.org/es-es/sites/es-es/files/legacy-pdf/6352a80f4.pdf>

Apple, M. W. (1993). ¿De quién es el conocimiento que tiene más valor? *Revista de Educación*, (301), 109-126.

Boscán, A. (2015). Constructivismo versus Biologismo en la explicación del género, ¿Confrontación superada? *Utopía y Praxis Latinoamericana*, 20(68), 51-64.

Connell, R. W. (2001). Educando a los muchachos: Nuevas investigaciones sobre masculinidad y estrategias de género para las escuelas. *Nómadas (Col)*, 14, 155-171.

Escudero, M.Z. (2018). *Subjetividades e identidades en deconstrucción: la escuela como agente socializador*. <http://hdl.handle.net/20.500.11907/2228>

Gamboa, A. A. (2017). Gestión universitaria: brechas entre los discursos institucionales y las realidades escolares. *Revista Eleuthera*, 16, 13-31.

Idescat. (2021). *Indicadors socioeconòmics. Valors. Per barris de Barcelona* [Conjunt de dades]. <https://www.idescat.cat/pub/?id=ist&n=14075&geo=mun:080193>

Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgèneres i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, 6724 (2014). <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/l/2014/10/10/11>

Llei 4/2023, de 28 de febrer, per la igualtat real i efectiva de les persones trans i per la garantia dels drets de les persones LGTBI, *Boletín Oficial del Estado*, 51 § 5366 (2023). <https://www.boe.es/eli/es/l/2023/02/28/4/con>

Llei Orgànica 3/2020, de 29 de decembre, per la que es modifica la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació, *Boletín Oficial del Estado*, 340 (2020). <https://www.boe.es/eli/es/lo/2020/12/29/3/con>

Molina, G. (2012). Construcciones de género en la escuela secundaria. *Cuadernos de educación*, (10), 1-15.

Monreal, M., Cárdenas, R., y Martínez, B. (2019). Estereotipos, roles de género y cadena de cuidados. Transformaciones en el proceso migratorio de las mujeres. *Collectivus, Revista de Ciencias Sociales*, 6(1), 83-99.

Oficina del Alto Comisionado de las Naciones Unidas para los Derechos Humanos (ACNUDH). (2013). *Orientación sexual e identidad de género en el derecho internacional de los derechos humanos*. <https://acnudh.org/wp-content/uploads/2013/11/orientación-sexual-e-identidad-de-género2.pdf>

Pedranzani, B. E., Martín, L. M. I Díaz, C. R. (2013). Pensando las subjetividades hoy: el papel de la escuela y el currículum. *Revista Contextos de educación*, 13(15), 1-8.

Pichardo, J. I., De Stéfano, M., Faure, J., Sáenz, M. i Williams, J. (2015). *Abrazar la diversidad: Propuestas para una educación libre de acoso homofóbico y transfóbico*. Instituto de la Mujer y para la Igualdad de Oportunidades. https://www.inmujeres.gob.es/actualidad/NovedadesNuevas/docs/2015/Abrazar_la_diversidad.pdf

Reial Decret 1026/2024, de 8 d'octubre, pel que es desenvolupa el conjunt planificat de les mesures per la igualtat i no discriminació de les persones LGTBI en les empreses, *Boletín Oficial del Estado*, 244 (2024). <https://www.boe.es/eli/es/rd/2024/10/08/1026/con>

Santoro, C., Martínez-Ferrer, B., Monreal, C. y Musitu, G. (2018). New directions for preventing dating violence in adolescence: the study of gender models. *Frontiers in psychology*, 9. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00946>

Senalles, M. (2022). *La escuela como agente socializador* [Treball final de grau, Instituto de Formación Docente “Dr. Emilio Oribe”]. Repositorio CFE. <http://repositorio.cfe.edu.uy/123456789/2447>

Tarabini, A., Castejón, O. I Curran, M. (2020). Capacidades, hábitos y carácter: atribuciones docentes sobre el alumnado de Bachillerato y Formación Profesional. *Papers*, 105(2), 211-234. <https://doi.org/10.5565/rev/papers.2778>

Trujillo, G. (2015). Pensar desde otro lugar, pensar lo impensable: hacia una pedagogía queer. *Educação e Pesquisa*, 41(spe), p. 1527-1540. <https://doi.org/10.1590/S1517-9702201508142550>

United Nation Free & Equal. (2023). LGBTIQ+ Youth: Bullying and violence at school. <https://www.unfe.org/sites/default/files/download/Bullying-factsheet-2023-EN.pdf>

United Nation Free & Equal. (s.d.-a). *Equality and non-discrimination factsheet*. <https://www.unfe.org/sites/default/files/download/Equality-And-Non-Discrimination-English.pdf>

United Nation Free & Equal. (s.d.-b). *Violence factsheet*. <https://www.unfe.org/sites/default/files/download/Violence-English.pdf>

Wittig, M. (2006). El pensamiento heterosexual y otros ensayos. *Egales*.

ANNEXOS

Annex 1: Normativa internacional sobre els drets LGBTIQ+

El dret internacional dels drets humans obliga els governs a actuar en favor de promoure i protegir els drets humans i les llibertats de les persones⁸. El juny de 2011, el Consell de les Nacions Unides adopta la resolució 17/19 relativa als drets humans, orientació sexual i identitat de gènere, el que portà al primer informe oficial de les Nacions Unides sobre aquest tema⁹. Cercant posar fi a la violència i discriminació que pateixen, es redacten cinc obligacions jurídiques bàsiques dels Estats respecte a la protecció dels drets humans de les persones LGBT¹⁰:

- 1) Protegir a les persones contra la violència homofòbica i transfòbica, establint sistemes eficaços per registrar actes de violència motivats per prejudicis.
- 2) Prevenir la tortura i tracte cruel, inhumà i degradant contra persones LGBTIQ+ detingudes, sancionant aquests actes i assegurant una reparació a les víctimes.
- 3) Derogar les lleis que tipifiquen penalment l'homosexualitat, assegurant que no s'arresti ni detingui persones sobre la base de la seva orientació sexual o identitat de gènere.
- 4) Prohibir la discriminació basada en l'orientació sexual i la identitat de gènere, assegurant que no hi hagi discriminació en l'accés a serveis bàsics.

⁸ Naciones Unidas. (s.d.). *Derechos humanos*. Naciones Unidas. Recuperat el 28 de gener de 2025, de <https://www.un.org/es/global-issues/human-rights>

⁹ Oficina del Alto Comisionado de las Naciones Unidas para los Derechos Humanos (ACNUDH). (2012). *Nacidos libres e iguales: Orientación sexual, identidad de género y derechos humanos*. Naciones Unidas. https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/BornFreeAndEqualLowRes_SP.pdf

¹⁰ Oficina del Alto Comisionado de las Naciones Unidas para los Derechos Humanos (ACNUDH). (2012). *Nacidos libres e iguales: Orientación sexual, identidad de género y derechos humanos*. Naciones Unidas. https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/BornFreeAndEqualLowRes_SP.pdf

- 5) Salvaguardar la llibertat d'expressió, associació i reunió pacífica de les persones LGBT i intersexuals.

El juny de 2016, el Consell de Drets Humans de les Nacions Unides en la resolució 32/2 crea el mandat d'Expert Independent, ja que, tot i els avanços aconseguits, en totes les regions del món es continuen cometent actes de violència i discriminació per l'orientació sexual o identitat de gènere de les persones¹¹. Inicia per un període de tres anys, però es continua renovant fins al juliol de 2022, última renovació en virtut de la resolució 50/10¹².

¹¹ Oficina del Alto Comisionado de las Naciones Unidas para los Derechos Humanos (ACNUDH). (s.d.). *Experto Independiente sobre orientación sexual e identidad de género*. Naciones Unidas. Recuperat el 28 de gener de 2025, de <https://www.ohchr.org/es/special-procedures/ie-sexual-orientation-and-gender-identity>

¹² Asamblea General de las Naciones Unidas. (2022). *Resolución 50/10: Protección contra la violencia y la discriminación por motivos de orientación sexual e identidad de género*. Naciones Unidas. <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g22/407/80/pdf/g2240780.pdf>

Annex 2: Normativa europea sobre els drets LGBTIQ+

La legislació de la Unió Europea (UE) ofereix protecció a tots els ciutadans de la UE contra la discriminació per orientació sexual, tal com es mostra a l'article 21 (no discriminació) de la Carta dels drets fonamentals de la Unió Europea¹³:

“Es prohibeix tota discriminació i, en particular, l'exercida per raó de sexe [...] o orientació sexual.”

En les últimes dècades s'han promogut diverses mesures per millorar la vida de les persones LGBTIQ, presentant des de la Comissió Europea la “Llista de mesures per promoure la igualtat de les persones LGBTI” el 2015, primer marc estratègic dirigit a lluitar contra la discriminació cap a les persones LGBTI¹⁴. El 2020 elaboren l'Estratègia per la Igualtat de les Persones LGBTIQ 2020-2025, essent la “primera acció coordinada per aconseguir la igualtat i la integració de les persones LGTBI+ en les polítiques de la Unió Europea, posicionant-se obertament en contra de totes les formes de discriminació que els afecten”¹⁵.

Hi ha diverses polítiques destinades a protegir i promoure els drets LGBTI+ que es poden dividir en tres blocs¹⁶:

- **Polítiques contra la discriminació:** s'ofereix protecció contra els discursos i delictes d'odi, cercant que els Estats membre estableixin sancions efectives. Es promouen mesures contra la desinformació i els discursos d'odi als espais cibernètic, col·laborant amb empreses tecnològiques per eliminar aquest tipus de contingut. S'amplia la definició de violència de

¹³ Agencia de los Derechos Fundamentales de la Unión Europea. (s.d.). Artículo 21: No discriminación. *Carta de los Derechos Fundamentales de la Unión Europea*. <https://fra.europa.eu/es/eu-charter/article/21-no-discriminacion>

¹⁴ Comisión Europea. (2020). *Unión de la Igualdad: Estrategia para la Igualdad de las Personas LGBTIQ 2020-2025*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0698&from=EN>

¹⁵ Federación Estatal LGTBI+. (2024). *Guía práctica de políticas LGTBI+ en la Unión Europea*. <https://felgtbi.org/wp-content/uploads/2024/10/Guia-practica-politicas-lgtbi-UE.pdf>

¹⁶ Federación Estatal LGTBI+. (2024). *Guía práctica de políticas LGTBI+ en la Unión Europea*. <https://felgtbi.org/wp-content/uploads/2024/10/Guia-practica-politicas-lgtbi-UE.pdf>

gènere perquè es tingui en compte la violència basada en l'orientació sexual i la identitat de gènere.

- **Polítiques per la protecció laboral:** elaboració d'un marc general per la igualtat de tracte a la feina, prohibint la discriminació per motius d'orientació sexual, establert a la Directiva 2000/78/CE. Es lluita per la igualtat d'oportunitats entre homes i dones, tenint en compte la transversalitat de la discriminació i el possible efecte a les persones LGBTI+. Es fomenten els espais de treball inclusius incentivant a les empreses a la implementació de polítiques de suport al col·lectiu LGBTI+.
- **Polítiques per la protecció social:** s'han creat directrius per garantir protecció a les persones que sol·liciten asil per persecucions basades en la seva orientació sexual o identitat de gènere. Es promou el reconeixement de les relacions familiars LGBTI+ a tota la UE. Es treballa per garantir l'accés equitatiu als serveis de salut i educació, fent front a les disparitats i promovent entorns segurs per persones LGBTI+.

Annex 3: Normativa estatal sobre els drets LGBTIQ+

El gener de 2020 es funda la Direcció General per la Igualtat real i efectiva de les persones LGBTI+, essent el primer cop que en el Govern espanyol existeix una Direcció General específica per la protecció de la diversitat sexual i la defensa dels drets de les persones LGBTIQ+, així com l'elaboració d'estudis i informes sobre en matèries que afecten la discriminació per orientació sexual, identitat o expressió de gènere, o característiques sexuals en qualsevol àmbit¹⁷. A més, s'ofereix 24 hores dels 365 dies de l'any “servei telefònic d'informació, assessorament jurídic i atenció psicosocial immediata especialitzada davant totes les formes de violència LGTBIfòbia”¹⁸.

La normativa actual es basa en la Llei 4/2023 per la igualtat real i efectiva de les persones trans i per la garantia dels drets de les persones LGTBI, que entra en vigor el dos de març de 2023 després de nombroses Proposicions de Llei i propostes legislatives. En aquesta es despatologitza la transsexualitat i es reconeix el dret a l'autodeterminació de gènere conforme al sentiment personal, al marge de l'existència de tractament i valoracions mèdiques o psiquiàtriques i psicològiques¹⁹. A més, s'estableix un sistema de protecció efectiva i reparació davant la discriminació per raons d'orientació i identitat sexual, expressió de gènere o característiques sexuals, regulant la violència per LGTBIfòbia (Llei 4/2023). El 2024 es redacta el Reial decret 1026/2024, on es desenvolupa l'obligació empresarial de comptar amb mesures i recursos per l'assoliment de la igualtat real i efectiva de les persones LGBTIQ+ establertes a la Llei 4/2023.

¹⁷ Ministerio de Igualdad. (s.d.). *Dirección General de Diversidad Sexual y Derechos LGTBI*. Gobierno de España. <https://www.igualdad.gob.es/ministerio/dgltgtbi/>

¹⁸ Ministerio de Igualdad. (s.d.). *Dirección General de Diversidad Sexual y Derechos LGTBI*. Gobierno de España. <https://www.igualdad.gob.es/ministerio/dgltgtbi/>

¹⁹ Benavente, P. (2024). Ley 4/2023, de 28 de febrero, para la igualdad efectiva de las personas trans y para la garantía de los derechos de las personas LGTBI, a debate: ¿Qué aporta, ¿qué cambia, ¿qué regula y qué protege? Sus luces, sus sombras. *Anuario De Derecho Civil*, 77(2). <https://doi.org/10.53054/adc.v77i2.10523>

Annex 4: Taules de resultats finals

Llegenda:

Samà-Sant Gervasi

Nou Barris

Annex 4.1: Visibilitat i recursos accessibles

INSTITUT	VIS_INFO	VIS_FOR	RECURS	RECURS_Q	MC
SS1	No	-	No	-	No
SS2	No	-	No	-	No
SS3	No	-	No	-	Sí, es publiquen xerrades d'educació afectivosexual (i dies com el 8M i l'11F).
SS4	No	-	No	-	No (però es publica la celebració de dies com l'11F i el de la salut mental).
SS5	No	-	No	-	No (però es publica la celebració de dies com el 8M, 25N i 11F).
CV1	No	-	No	-	Sí, es publica l'activitat al teatre ALAN ²⁰ (i dies com el 8M).
CV2	No	-	No	No, però es presenta un punt lila als alumnes ²¹ .	Sí, es publiquen les xerrades de sexualitat que es fan (i dies com el 25N).

²⁰ Obra inspirada en la vida real d'un jove trans que va suïcidar-se el 2015 per patir assetjament escolar i transfòbia.

²¹ Tant a principi de curs com durant hores lectives, però no a través de la web.

CV3	No	-	No	-	No
CV4	No	-	No	-	No (però publica la celebració de dies com el 8M i 11F).
CV5	No	-	No	-	Sí, es va fer promoció del festival “Piel con Piel” ²² .
CV6	No	-	No	-	Sí, es publiquen les xerrades de sexualitat, educació afectivosexual, entre altres (i dies com el 25N).
CV7	Sí	Des de la pàgina inicial de la web hi ha accés directe a "Informa't" ²³ .	Sí	Des de la pàgina inicial de la web hi ha accés directe a “Informa't” ²⁴ , que duen a terme diverses diades ²⁵ .	Sí, es publiquen les xerrades de sexualitat i educació afectivosexual, entre altres (i l’assistència a la trobada de les comissions de gènere dels instituts del barri, la participació en el concurs de fotografia SARTS’25 amb perspectiva de gènere, tallers sobre feminisme i dies com el 8M, 25N i 11F).

²² Espai de creació jove que utilitza el teatre com a eina de transformació social. Promou la reflexió crítica sobre el gènere, la sexualitat i la diversitat, visibilitzant realitats sovint silenciades i afavorint la participació activa de les persones joves en la lluita per la justícia social.

²³ Aquestes activitats són dinamitzades per tècnics dels Joves de Ciutat Vella per facilitar tots els dilluns informació pels joves de tots els temes que els pugui interessar (feminisme, lleure, LGBTI, etc.), així com el programa In-forma't per oferir un ventall d’activitats molt ampli mitjançant càpsules informatives i també orientació acadèmica.

²⁴ Aquestes activitats són dinamitzades per tècnics dels Joves de Ciutat Vella per facilitar tots els dilluns informació pels joves de tots els temes que els pugui interessar (feminisme, lleure, LGBTI, etc.), així com el programa In-forma't per oferir un ventall d’activitats molt ampli mitjançant càpsules informatives i també orientació acadèmica.

²⁵ Són activitats que es realitzen a l’hora del pati en format monogràfic. Les temàtiques que es treballen són d’interès entre adolescents i joves (gènere, sexualitat, convivència, orientació acadèmica, interculturalitat, diversitat sexual, entre d’altres).

Annex 4.2: Tractament de la diversitat en documents institucionals

INSTITUT	PEC DIV	PEC PREV	PEC PROM
SS1	No	No	No
SS2	No	Sí, hi ha protocols per a les conductes d'odi/ discriminació, on es té en compte l'assetjament a les persones LGBTIQ+.	Sí, s'exposa que, a totes les etapes educatives, s'ha d'incorporar i donar visibilitat a la igualtat de gènere i la coeducació ²⁶ .
SS3	No	No	No
SS4	No	No, però hi ha protocol per a la prevenció d'assetjament (sense especificar)	No
SS5	Sí, es desenvolupen mesures, estratègies i formació per educar l'alumnat en el respecte i la no discriminació per raons de sexe, identitat de gènere o expressió de gènere ²⁷ . També es desenvolupa un currículum inclusiu ²⁸ .	Sí, es defensen els drets de les persones LGBTIQ+ ²⁹ .	Sí, l'acció educativa està fonamentada en el reconeixement de les potencialitats i individualitats de l'alumnat, independentment del seu sexe o orientació sexual, potenciant la igualtat real d'oportunitats ³⁰ .
CV1	No	No	No

26 Dins l'apartat d'Igualtat de Gènere i Coeducació, l'objectiu és avançar cap a un model de sistema educatiu inclusiu, que incorpori la igualtat de gènere i la coeducació perquè contribueixin a la millora de la societat, on no tingui cabuda la discriminació per raó de gènere, i doni eines per desenvolupar les relacions afectives i sexuals, i pugui prevenir la violència masclista. D'altra banda, cal reflectir la igualtat de gènere i la coeducació amb l'ús d'un llenguatge inclusiu.

27 Especificat dins dels valors i actituds del centre (al PEC, dirigit pel Pla d'Acció Tutorial i col·laboració amb la Comissió de Dones de l'institut).

28 Disposen d'una estructura organitzativa de centre que afavoreix l'educació inclusiva i l'atenció a la diversitat, de materials i recursos que faciliten l'atenció a la diversitat, valoren i integren tots els membres de la comunitat i sensibilitzen i orientem les famílies en la necessitat d'educar els seus fills i filles en la inclusió i el respecte a la diversitat.

29 La identitat del centre (dins el PEC) declara que, d'acord amb la llei del dia 2 d'octubre de 2014 (DOGC 10/10/14), el centre respecta i fa respectar la diversitat i, en concret, els drets de les persones LGBTI que formen part de la comunitat educativa, per col·laborar a l'erradicació de l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia.

30 Se cerca l'eliminació de tota mena de discriminació per raó de gènere o d'orientació sexual i el respecte per a la diversitat de l'alumnat.

CV2	No (però el PEC declara que es basa en valors feministes i pluralistes, centrats en la inclusió i coeducació)	No (però incideix en la no discriminació per raó de gènere)	No
CV3	No (però promou l'equitat, la coeducació i la inclusió)	No	No
CV4	No	No	Sí, es promou la coeducació per prevenir la discriminació per raons de gènere o orientació ³¹ , i es potencia la coeducació per afavorir l'equitat de gènere i la superació dels estereotips per raons de sexe ³² .
CV5	No	No (però es castiga la discriminació per raó de sexe o altres circumstàncies socials)	No
CV6	No	No (però hi ha comissió de mediació de conflictes de manera genèrica)	No
CV7	No	No (però hi ha mecanismes i fórmules per la prevenció i resolució de conflictes de manera genèrica)	No

31 Dins els objectius generals (dins el PEC) es garanteix una educació inclusiva i equitativa que promogui la igualtat d'oportunitats.

32 Dins els valors del centre (dins el PEC) es fomenta el respecte pel pluralisme, la pau i la convivència, així com la tolerància per acollir la diversitat ideològica, religiosa, social i de gènere valorant-la com un fet natural i positiu.

Annex 4.3: Existència de protocols i plans específics

INSTITUT	P IGUAL	PROTOC
SS1	No	No (però l'Associació de Famílies d'Alumnes té una comissió de gènere)
SS2	No	Sí, tenen el protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront de l'assetjament escolar a persones LGBTI, el protocol per a l'atenció i l'acompanyament de l'alumnat transgènere, i el protocol de prevenció, detecció i intervenció davant conductes d'odi i discriminació ³³ .
SS3	No	No (però s'especifica com a conducta amb sanció les vexacions o humiliacions a qualsevol membre de la comunitat escolar, particularment aquelles que tinguin una implicació de gènere o sexual, o es realitzin contra l'alumnat més vulnerable per les seves característiques personals o socials).
SS4	No	Sí, tenen protocol de prevenció, detecció i intervenció davant l'assetjament i el ciberassetjament entre iguals ³⁴ , i hi ha sanció (per conductes greument perjudicials) pels actes que impliquin discriminació per raó de gènere, sexe o qualsevol altra condició personal o social.
SS5	No	Sí, tenen protocol de prevenció, detecció i intervenció davant l'assetjament i el ciberassetjament entre iguals ³⁵ , protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront de l'assetjament escolar a persones LGBTI i protocol de prevenció, detecció i intervenció davant conductes d'odi i de discriminació ³⁶ .
CV1	No	No
CV2	No	No (però s'especifica com a conducta greu amb sanció els actes que impliquin discriminació per raó de

³³ Dins les conductes d'odi i discriminació se'n destaquen (entre altres) l'homofòbia i la transfòbia.

³⁴ S'especifica que s'ha de vetllar per la conscienciació i la prevenció de la violència per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere i oferir mecanismes als centres perquè detectin situacions de discriminació o exclusió de qualsevol persona per les dites raons. En aquest sentit, s'ha de promoure el desplegament efectiu de plans de convivència amb un èmfasi especial en les mesures de prevenció i d'actuació contra l'assetjament de què poden ser objecte les persones LGBTI en el medi escolar.

³⁵ S'especifica que s'ha de vetllar per la conscienciació i la prevenció de la violència per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere i oferir mecanismes als centres perquè detectin situacions de discriminació o exclusió de qualsevol persona per les dites raons. En aquest sentit, s'ha de promoure el desplegament efectiu de plans de convivència amb un èmfasi especial en les mesures de prevenció i d'actuació contra l'assetjament de què poden ser objecte les persones LGBTI en el medi escolar.

³⁶ Dins les conductes d'odi i discriminació se'n destaquen (entre altres) l'homofòbia i la transfòbia.

		gènere, sexe, o qualsevol altra condició personal o social).
CV3	No	No (però s'especifica com a conducta greu amb sanció no els actes que atemptin contra el deure de no discriminar cap altre membre de la comunitat educativa per raó de sexe o per qualsevol altra circumstància personal o social).
CV4	No	No
CV5	No	No (però s'especifica com a conducta greu amb sanció no els actes que atemptin contra el deure de no discriminar cap altre membre de la comunitat educativa per raó de sexe o per qualsevol altra circumstància personal o social).
CV6	No	No (però s'especifica com a conducta greu amb sanció no els actes que atemptin contra el deure de no discriminar cap altre membre de la comunitat educativa per raó de sexe o per qualsevol altra circumstància personal o social, i segons el NOFC, s'actuarà seguint els protocols vigents per l'Administració Educativa de prevenció, detecció i intervenció en diversos supòsits, sense especificar).
CV7	No	No (però s'especifica com a conducta greu amb sanció no els actes que atemptin contra el deure de no discriminar cap altre membre de la comunitat educativa per raó de sexe o per qualsevol altra circumstància personal o social).

Annex 4.4: Formació del professorat

INSTITUT	FORM_PROF	FORM_TIPUS
SS1	No	-
SS2	No (però es menciona de manera genèrica formació de convivència per a professors per la millora de la qualitat educativa, i suport tècnic al professorat per la coordinació pedagògica).	No es menciona
SS3	No	-
SS4	No	-
SS5	No (però es menciona formació de mediació el 2016).	-

CV1	No (però fan trobades recurrents amb CSMIJ ³⁷ , CDIAP ³⁸ i SEETDIC ³⁹).	Continua
CV2	No (però una educadora social assessora i acompanya al claustre en l'aplicació de protocols i formació que depèn de la detecció de necessitats per part de l'equip directiu).	Continua
CV3	No	-
CV4	No	-
CV5	Sí, hi ha formació per la prevenció de la violència i l'assetjament escolar.	No es menciona
CV6	No (però hi ha formació en mediació per la resolució pacífica dels conflictes de manera genèrica).	Continua
CV7	No (però hi ha formació interna del centre, formació en mediació de manera genèrica i formació i assessorament amb l'Institut ESCALAE ⁴⁰).	Continua

Annex 4.5: Activitats i commemoracions

INSTITUT	ACT	ACT_Q	ACT_ANY	ACT_ALTR
SS1	No	-	-	No
SS2	Sí	Tallers i xerrades de sexualitat i autoconeixement.	Continua	Xerrada de malalties de transmissió sexual, taller de menstruació, taller d'emocions i habilitats socials, xerrada de desigualtats i discriminacions, taller de canvis a l'adolescència, taller d'autoestima i passa-classes per part de la Comissió Feminista.

³⁷ Serveis de Salut Mental Infànto Juvenil

³⁸ Centre de Desenvolupament Infàntil i Atenció Precoç

³⁹ Servei Educatiu Específic per a alumnes amb Trastorns Generalitzats del Desenvolupament i la Conducta

⁴⁰ Institució internacional privada especialitzada en la transformació educativa sostenible, que té la missió d'ajudar les institucions educatives a millorar els seus processos pedagògics i organitzatius.

SS3	Sí	Activitats d'educació afectivosexual.	Continua	Celebració del 8M i 11F, tornar a escriure històries tradicionals sense estereotips de gènere, jornades anuals al voltant d'un valor (com l'empatia, saber escoltar, la cooperació, la igualtat de gènere, la convivència, etc.) i la formació CONSENT ⁴¹ .
SS4	Sí	Taller "Parlem-ne, no et tallis" ⁴² .	No s'especifica	Celebració de l'11F, Sortida "Ens Cuidem!" ⁴³ i xerrades del pla d'equitat menstrual ⁴⁴ .
SS5	No	-	-	Celebració del 8M, 25N i 11F i xerrada sobre la pressió estètica.
CV1	Sí	Taller "Parlem-ne, no et tallis" ⁴⁵ i teatre musical ALAN ⁴⁶ .	No s'especifica	Celebració del 8M.
CV2	Sí	Tallers i xerrades de sexualitat.	No s'especifica	Celebració del 25N.
CV3	Sí	Xerrada de fòbies (xenofòbia, homofòbia, etc.), xerrades d'educació sexual, taller	No s'especifica	Visites a la biblioteca Bonnemaison ⁴⁸ , activitat "Acceptem les diferències" ⁴⁹ , xerrada "Mai més!" ⁵⁰ , xerrada de la guàrdia urbana sobre l'odi i la discriminació, xerrades sobre violències masclistes i xerrades sobre la violència de gènere.

⁴¹ Busca promoure rols de gènere saludables i dificultar l'impacte d'Internet en la sexualització prematura i hipersexualització.

⁴² Busca promoure una sexualitat saludable i responsable, fomentant una bona salut afectiva i sexual, promoure el respecte a la diversitat sexual i cultural, combatent l'LGBTIfòbia i reduint el risc d'infeccions de transmissió sexual.

⁴³ Activitat per fomentar el benestar emocional, la salut mental i la comprensió de les identitats diverses entre l'alumnat.

⁴⁴ Entès com l'accés igualitari a l'educació sobre el propi cos i a la salut amb perspectiva de gènere.

⁴⁵ Busca promoure una sexualitat saludable i responsable, fomentant una bona salut afectiva i sexual, promoure el respecte a la diversitat sexual i cultural, combatent l'LGBTIfòbia i reduint el risc d'infeccions de transmissió sexual.

⁴⁶ Obra inspirada en la vida real d'un jove trans que va suïcidar-se el 2015 per patir assetjament escolar i transfòbia.

⁴⁸ Aquesta institució fomenta la participació activa de les dones en tots els àmbits de la cultura i impulsen polítiques d'igualtat d'oportunitats.

⁴⁹ Cerca fomentar el respecte, la convivència i la valoració de la diversitat, promovent la inclusió i l'empatia al centre.

⁵⁰ Informa sobre la bona seguretat a les xarxes socials des d'una perspectiva de gènere.

		“sidaStudi” ⁴⁷ i celebració del dia de la diversitat.		
CV4	Sí	Taller “sidaStudi” ⁵¹ .	No s’especifica	Celebració del 8M i 11F, xerrades del pla d'equitat menstrual ⁵² , exposició “Ni santes ni bruixes” ⁵³ i xerrada “Mai més!” ⁵⁴ .
CV5	Sí	Festival “Piel con Piel” ⁵⁵ .	Puntual	No
CV6	Sí	Projecte d'educació afectivosexual, taller "el meu cos, el meu tresor" ⁵⁶ i participació en la III Trobada de Comissions de Gènere, Feminismes, Coeducació i Igualtat d'Estudiants dels Instituts Públics de Catalunya.	No s’especifica	Celebració del 25N, activitat sobre sexisme en els anuncis de les xarxes socials i dansa “Lo que nos une” ⁵⁷ .

⁴⁷ Contribueix a generar una transformació social i política per assegurar que totes les persones gaudeixin de la seva sexualitat des del plaer, sent saludables i lliures. Fomenta l’empoderament de les persones i comunitats a qui sovint s’invisibilitza i es vulnera la seva sexualitat. Promou l’autodeterminació respecte al propi cos, el plaer, els afectes i la gestió dels possibles riscos. Es fan tallers per joves amb eix LGBTIQ+ i eix de sexualitats i gènere.

⁵¹ Contribueix a generar una transformació social i política per assegurar que totes les persones gaudeixin de la seva sexualitat des del plaer, sent saludables i lliures. Fomenta l’empoderament de les persones i comunitats a qui sovint s’invisibilitza i es vulnera la seva sexualitat. Promou l’autodeterminació respecte al propi cos, el plaer, els afectes i la gestió dels possibles riscos. Es fan tallers per joves amb eix LGBTIQ+ i eix de sexualitats i gènere.

⁵² Entès com l’accés igualitari a l’educació sobre el propi cos i a la salut amb perspectiva de gènere.

⁵³ S’endinsa en els models de dona que la societat medieval va produir i les estratègies i escletxes que aquestes van trobar per poder actuar des de posicions més enllà del marc oficial que se’ls hi prefigurava.

⁵⁴ Informa sobre la bona seguretat a les xarxes socials des d’una perspectiva de gènere.

⁵⁵ Espai de creació jove que utilitza el teatre com a eina de transformació social. Promou la reflexió crítica sobre el gènere, la sexualitat i la diversitat, visibilitzant realitats sovint silenciades i afavorint la participació activa de les persones joves en la lluita per la justícia social.

⁵⁶ Fomenta l’autoconeixement i l’autoestima corporal, promou el respecte i cura al propi cos, preveu abusos sexuals i violències i promou el plaer i el benestar emocional.

⁵⁷ Peça que explora com els cossos són classificats per normes i el desig de descodificar les accions oposades entre masculí i femení.

CV7	Sí	Xerrada sexafin, sexualitat i pantalles ⁵⁸ , taller “sidaStudi” ⁵⁹ i activitat “Candela” ⁶⁰ .	No s’especifica	Celebració del 8M, 25N i 11F, visita a la biblioteca Bonnemaison ⁶¹ , taller “visions perifèriques” ⁶² , xerrada “Drac màgic: amor romàntic” ⁶³ , xerrades del pla d'equitat menstrual ⁶⁴ i participació en el concurs de fotografiaSARTS’25 amb perspectiva de gènere.
-----	----	--	-----------------	---

⁵⁸ Promou l’educació afectivosexual i reproductiva, abordant desafiament que suposa la digitalització en la vivència de la sexualitat.

⁵⁹ Contribueix a generar una transformació social i política per assegurar que totes les persones gaudeixin de la seva sexualitat des del plaer, sent saludables i lliures. Fomenta l’empoderament de les persones i comunitats a qui sovint s’invisibilitza i es vulnera la seva sexualitat. Promou l’autodeterminació respecte al propi cos, el plaer, els afectes i la gestió dels possibles riscos. Es fan tallers per joves amb eix LGBTIQ+ i eix de sexualitats i gènere.

⁶⁰ Fomentar l’educació amb perspectiva de gènere, combatre les violències masclistes, sensibilitzar sobre la violència de gènere amb un enfocament interseccional. Defensa els drets i el benestar de dones, infants, joves i persones LGTBI.

⁶¹ Aquesta institució fomenta la participació activa de les dones en tots els àmbits de la cultura i impulsen polítiques d’igualtat d’oportunitats.

⁶² posa en marxa un cineclub escolar enfocat a generar coneixements i reflexions sobre el món de les imatges i els drets humans: migracions, ecologismes, gènere i sexualitats, cultura de pau.

⁶³ L’objectiu és analitzar com els mitjans audiovisuals reforcen els mites de l’amor romàntic, fomentar la mirada crítica i reflexiva sobre els estereotips de gènere i les dinàmiques de poder i promoure models de relacions més igualitàries i saludables.

⁶⁴ Entès com l’accés igualitari a l’educació sobre el propi cos i a la salut amb perspectiva de gènere.

Annex 5: Guió d'entrevista

Introducció:

Aquesta entrevista forma part del meu treball de fi de grau de Ciències Polítiques, on estudio la diversitat LGBTIQ+ als instituts públics de Barcelona. Moltes gràcies per accedir a fer l'entrevista, i, tal com t'he explicat anteriorment, en el cas de no voler respondre alguna de les preguntes només cal que ho diguis en el moment i es passarà a la següent. Et recordo que l'entrevista es gravarà, però és anònima i confidencial, i les dades i la informació que donis serà utilitzada únicament per a la investigació.

Preguntes:

Des de la teva experiència, com es treballa o es visibilitza la diversitat LGBTIQ+ als instituts on has estat? (pots comentar activitats, actituds del professorat o espais on apareix la temàtica)

Quines reaccions observes entre l'alumnat i el professorat quan es tracten aquests temes?

Creus que hi ha temàtiques que acaben tenint més pes dins el centre? Si és que sí, quines i per què?

Et sents preparada per abordar alguna situació en què hi hagi relacionats temes de diversitat sexual o de gènere a l'aula? Que creus que es podria millorar a nivell de centre?

Tancament:

Moltes gràcies per la teva participació i el teu temps. Si hi ha alguna experiència o reflexió que t'agradaria afegir endavant. Si no, gràcies i fins aquí l'entrevista.

Annex 6: Transcripció entrevista

Moltes gràcies per accedir a aquesta entrevista, com ja vam parlar serà totalment anònim i confidencial i no cal que expliquis ni a quina escola treballes ni has treballat, ni quin és el teu nom, etc. Crec que ja t'ho he dit, però això et gravarà i qualsevol pregunta que no vulguis respondre, cap problema. Passem a la següent, d'acord?

D'acord.

En primer lloc, des de la teva experiència, com es treballa la visibilitat sobre la diversitat LGBTIQ+ als instituts on has estat? Pots comentar activitats, actitud del professorat, una mica el que pensis.

Jo he treballat en diversos instituts, però sobretot a l'institut en què estic treballant, doncs la visibilitat de la comunitat LGBTIQ+ ha estat molt limitada. Només s'ha enfocat, per exemple, en dies específics com el dia de la dona, i només s'ha parlat llavors. O sigui, no és un tema que es solgui parlar en continuïtat. Respecte al currículum que tenim d'educació, l'han actualitzat aquest any i han afegit el que va ser el tema de l'educació sexual que entra a tot el que és la visibilitat de la comunitat LGBTIQ+. Llavors, aquest tema diu el currículum específicament que s'apliqui a través de competències transversals dins dels coneixements que impartim en les classes. Què passa? Que no s'està aplicant. O sigui, jo recordo que a la carrera ens ho van explicar de manera molt correcta, ens ho van explicar bé i com s'havia de fer ens van donar recursos, però a l'hora de la veritat a l'institut no s'està aplicant.

Llavors, trobo que respecte als professors és un tema que els fa bastant respecte. També pot ser degut a tenir tantes famílies estrangeres, amb diferents creences, diferents cultures, doncs entenc que moltes professores i professors no vulguin tocar aquest tema precisament per no tenir conflicte amb la família. I van tan estressats amb diferents temes que els poden donar més prioritat, que no troben que sigui un tema de suficient rellevància com per haver de, o sigui, com perquè aparegui una confrontació amb les famílies i tot això. Perquè jo recordo que hem tingut moltes

històries de segons quin tema, inclús només et parlo de biologia, i hem tingut problemes respecte a les creences amb les famílies, dient que no han d'impartir segons quines coses. Llavors, això, òbviament, es veu afectat als alumnes, perquè sempre hem vist alumnes en diversitat i no han estat visibilitzats en cap moment, sobretot en aquest institut.

Quines reaccions observes entre l'alumnat i el professorat quan es tracten aquests temes? En aquests dies que has dit, o depèn de quina xerrada on es pugui arribar a treure aquest tema.

Els alumnes s'entén curiositat, això està clar, perquè van creixent i al final és una cerca de la seva identitat. Llavors, davant d'això, els professors normalment solen tenir una actitud incòmoda. I les poques vegades que s'imparteixen xerrades, el professor mostra una incomoditat davant d'aquest tema. I aquesta incomoditat es reflecteix en l'alumne. I en comptes de tenir una xerrada tranquil·la, normalitzada, i parlant d'aquest tema com si fos un tema, per exemple, de matemàtiques, el professor intenta anar com una mica en peus de plom, i es mostra insegur, i jo ho he vist en les xerrades.

Aquesta cosa, que és normal, ja que aquests professors que estan ara i que no han acabat la carrera fa res, no han tingut cap formació sobre això, doncs es necessiten formacions de part de l'equip directiu. Llavors, no tenir aquesta formació i no tenir aquesta acceptació d'aquest tema tabú que ha estat durant tants anys, a l'hora d'impartir aquest tema, doncs se senten incòmodes, i això ho reflecteixen els alumnes. Llavors, els alumnes també se senten incòmodes i no s'atreveixen a preguntar segons quins temes que podrien ajudar-los molt en la cerca de la seva identitat.

Perfecte. Doncs, has dit que hi havia certes temàtiques que eren més rellevants, potser. Pots dir quines acaben tenint més pes dins del centre. Si és així, per què creus que és?

Sí, sobretot prenen rellevància les que necessiten avaluació, és a dir, tot el que és matemàtiques, coneixement del medi, i tot el que són assignatures que no tinguin a veure amb l'àmbit social, sempre prenen més rellevància. I si a l'hora de tutoria no han acabat uns problemes de matemàtiques, es restarà aquesta hora de tutoria per treballar els problemes de matemàtiques. Respecte als aspectes socials, també aquest tema es té com a última cosa que es parlarà, perquè apareixen temes, com per exemple problemes al futbol a l'hora del pati, problemes de comportaments entre els nens, problemes d'escola verda, o sigui, sempre apareixen temes que els donen prioritats abans d'aquest tema LGBTIQ+. Llavors sempre es té com a últim plat, com a una cosa que ningú vol fer, ningú vol tocar, perquè en portar tants problemes és com que ja tot passa a ser més prioritari que això. I sí, si hagués de triar una cosa més prioritària, doncs en àmbit acadèmic les matemàtiques i en àmbit social el futbol, ara mateix.

Tu et sents preparada per abordar alguna situació en què hi hagi relacionats aquests temes de diversitat sexual o de gènere a l'aula? I com creus que es podria millorar a nivell de centre si et sents poc preparada?

Jo m'agradaria dir que em sento preparada respecte a l'educació que he rebut en la carrera i respecte a les meves pròpies recerques, però tot i així, ara per ara, trobo que encara em falta més formació i més informació com per impartir de manera adequada aquests temes als nens. Adequada què vol dir? Necessitaria més que m'expliquessin què puc adaptar en cada curs, en un primer d'ESO, un segon d'ESO seu, un tercer i un quart. Vull dir, m'agradaria que hi hagués més especificacions. Sí, el currículum hi és, i de fet, si una persona realment està implicada, en el currículum pot buscar, però al final no hi ha una guia clara i concisa de com ho hem de fer o, sobretot, de quin tipus d'alumnat li estem fent. Perquè no és el mateix impartir això en una escola privada d'una altra zona, a una escola pública amb molta diversitat cultural. Llavors, una mica que ens ensenyessin cada escola, perquè cada institut, com ja sabem, és un món, i que ens ensenyessin cada escola de quina seria la millor manera d'impartir respecte dels alumnes que tenim. Llavors, òbviament, depèn de la classe que tens, pots impartir un tema d'una manera o d'una altra. Llavors, jo trobo que no estic preparada, que no m'han format suficient per aquest

tema, perquè tornant a la carrera sí ens van donar temes, però tampoc va ser d'una manera molt, molt àmplia. I trobo que així que falta una mica això. I, bueno, respecte jo, sent jove ja no m'imagino el professorat més gran, que ja directament ni es volen mirar al nou currículum, ni no s'enfoquen en aquests temes nous per evitar problemes, bàsicament.

Vale, perfecte. Doncs moltes gràcies per respondre aquestes preguntes i pel temps invertit. Si hi ha alguna experiència que vulguis compartir o qualsevol cosa, si no, deixem l'entrevista aquí.

Bueno, una cosa que podria dir és, com a activitat, respecte al tema LGBTIQ+, me'n recordo que un institut que vaig anar es va fer una capsa, que representava que havies de fer preguntes respecte a aquest tema i després a les tutories responien aquestes preguntes. Llavors, és com que des del meu punt de vista és una bona idea, perquè així els alumnes no se senten pressionats a donar el seu nom i que aquesta persona està fent la pregunta, però per l'altra banda es va invertir de manera molt delicada i és com que seguim invisibilitzant. O sigui, seguim ensenyant als nens que això és tema tabú. Vull dir, sí, està bé perquè el nen té l'anònima, però per l'altra banda, tampoc estan acceptant que és un tema que pots preguntar i que no passa res per preguntar. Vull dir, hauria de ser una classe normal i corrent i que un nen aixequés la mà i que tingués un dubte i es normalitzés aquest dubte sense que hagi de ser anònim. Llavors, trobo que això, que ara s'estan fent idees que poden ser bones per un inici, però que per l'altra banda tampoc ajuden a treure aquest tabú dins de l'aula. I ja està.

Perfecte. Doncs moltes gràcies.